

Vår saksbehandler: Kristin Holma Andersen
Direkte tlf: 23 30 27 52
E-post: kristin.holma.andersen@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato:
28.05.2010
Deres dato:

Vår referanse:
2009/4168
Deres referanse:

Fylkeskommuner, videregående skoler og fylkesmenn

Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet

1 Hjemmelsgrunnlag for føring av dokumentasjon

Dette brevet erstatter brev av 08.02.2010 om Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet.

Dokumentasjonsordningene for elever, privatister, lærlinger, lære kandidater, praksiskandidater og voksne i videregående opplæring i Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fastsatt i forskrift til opplæringsloven:

<http://lovdata.no/for/sf/kd/kd-20060623-0724.html>

Bestemmelsene om rett til dokumentasjon og utstedelse av ny dokumentasjon for videregående opplæring er gitt i forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-38, § 3-39, 3-42 til 3-47.

For elever som har fått opplæring ved en privat videregående skole med rett til statstilskudd, gjelder forskrift til privatskoleloven. Det er fastsatt tilsvarende bestemmelser om dokumentasjon mv. i denne forskriften, se særlig kap. 3. Det blir ikke vist eksplisitt til disse bestemmelsene her. Lenke til forskrift til privatskoleloven:

<http://lovdata.no/for/sf/kd/kd-20060714-0932.html>

Tilsvarende krav til føring av dokumentasjon mv. gjelder også for voksne, jf. forskrift til opplæringsloven kap. 4, med mindre noe annet særskilt fremgår.

Skoleeier må påse at vitnemålsføringen skjer i samsvar med reglene i personopplysningsloven:

http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/all/nl-20000414-031.html&emne=personopplysningslov*&&

2 Oversikt over dokumentasjonstyper

2.1 Dokumentasjonstyper i videregående opplæring

Vitnemål:

- Fullført og bestått opplæring Vg1, Vg2 og Vg3 i skole
- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Unntak: jf. forskrift til opplæringsloven § 3-44.

Fagbrev eller svennebrev:

- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Kompetansebevis:

- Fullført deler av opplæring som det i Læreplanverket for Kunnskapsløftet gis vurdering i. Se for øvrig §§3-45 flg.

Kompetansebevis kan utstedes selv om opplæringen ikke er bestått.

2.2 Hvem skal ha hvilken type dokumentasjon?

	Elev	Privatist	Lærling	Lære-kandidat	Voksen iht oppl.lov	Praksis-kandidat
Vitnemål	x	x	x		x	(X)*
Fag-/svennebrev	X		x		X	x
Kompetansebevis	x	x	x	x	x	x

* Vitnemål for praksiskandidat kan kun gis dersom kandidaten kan dokumentere at vedkommende har hatt fellesfagene som kreves for yrkesfag, jf. forskriften § 3-42.

2.3 Kontroll av fagsammensetning

Informasjon om krav til fagsammensetning for Læreplanverket Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-3, er gitt i rundskriv fra Utdanningsdirektoratet; Udir-08-2009, vedlegg 1.

Lenke til UDir-8-2009 medvedlegg 1 og 2:

http://utdanningsdirektoratet.no/upload/Rundskriv/2009/udir-8-2009_Kunnskapsloftet.pdf

http://utdanningsdirektoratet.no/upload/Rundskriv/2009/Udir-08-09_fagogtimefordeling.pdf

http://utdanningsdirektoratet.no/upload/Rundskriv/2009/udir-08-09_tilbudsstruktur.pdf

Verktøy for digital kontroll av vitnemål og kompetansebevis er tilgjengelig på <http://info.samordnaopptak.no>

2.4 Generell studiekompetanse

Minstekravene til generell studiekompetanse og spesielle opptakskrav til høgre utdanning er fastsatt i forskrift nr. 173 om opptak til høyere utdanning av 31. januar 2007:

http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/for/sf/kd/kd-20070131-0173.html&emne=opptak*&

3 Føring av vitnemål

Vitnemål er dokumentasjon som blir gitt for fullført og bestått treårig opplæringsløp som gir studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Vitnemål gis også som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-42 og 3-68.

På vitnemålet skal det føres standpunktkarakterer i fag, standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel), eksamenskarakterer og fravær, jf. §§ 3-42 – 3-47.

Sluttvurdering skal føres i samsvar med den vurderingsordningen som er fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Fag kan også være godkjent gjennom realkompetansevurdering, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-13. Unntaksvis kan det gis fritak for opplæring/vurdering, se nærmere pkt. 3.6.

Bestemmelser for føring av karakterer for elever og privatister er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-46.

I fag som ikke har sluttvurdering på opplæringsnivået, føres fagets omfang med fagmerknad FAM12 "Karakter føres ikke".

Vitnemål for:

- elever utstedes av skolen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-42 og 3-43.
- privatister utstedes av skolen/fylkeskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-42 og 3-43.
- lærlinger utstedes av fylkeskommunen, jf. §§ 3-42 og 3-68.
- voksne utstedes av fylkeskommunen, jf. §§ 3-42 og 4-34.

Det skal bare brukes formular for vitnemål fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

Vedlegg til vitnemål for videregående opplæring er et dokument som gir opplysninger om forhold knyttet til opplæringen som ikke kan føres som standpunktkarakter i fag eller i orden og i adferd (oppførsel) eller som fag- eller vitnemålsmerknad. Vedlegg til vitnemål for videregående opplæring skal merkes med samme identifikasjonsopplysninger som vitnemålet.

3.1 Førings i feltet for standpunkt- og eksamenskarakter

Det fremgår av Læreplanverket for Kunnskapsløftet når det skal fastsettes standpunktkarakterer i fag, eksamensordning for fag og hvilke vurderingsuttrykk som skal føres på dokumentasjonen for hvert fag.

Karaktergradene føres slik på vitnemålet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-4:

6 – SEKS – "FRAMIFRÅ KOMPETANSE"	3 – TRE – "NOKSÅ GOD KOMPETANSE"
5 – FEM – "MYKJE GOD KOMPETANSE"	2 – TO – "LÅG KOMPETANSE"
4 – FIRE – "GOD KOMPETANSE"	1 – EN – "SVÆRT LÅG KOMPETANSE"

Videre heter det i § 3-4 at det går fram av læreplanverket at det i enkelte fag skal benyttes andre uttrykk enn tallkarakterer. De andre uttrykkene er :

- "bestått/ikkje bestått: for å få karakteren bestått skal eleven ha vist tilfredsstillende kompetanse i faget"
- "delteke/ikkje delteke"*.

Ved fag- og svenneprøve skal det ved vurderingen brukes en tredelt skala. I henhold til forskrift til opplæringsloven § 3-4 er denne:

- "bestått mykje godt: mykje god eller framifrå kompetanse i faget" (Forkortelse: BM.)
- "bestått: tilfredsstillende eller god kompetanse i faget" (Forkortelse: B)
- "ikkje bestått: svært låg kompetanse i faget." (Forkortelse: IB.)*

Karakteren for fag- og svenneprøve føres på rubrikken for eksamenskarakterer.

I rubrikken for eksamens- og standpunktkarakter kan det i enkelte tilfeller føres vurderingene "Fritatt" eller "Godkjent", jf. punktene 3.1.1, 3.4, 3.6.1, 3.6.2, 3.6.3 og 3.7.

Bare godkjente fagkoder i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på dokumentasjon utstedt etter forskrift til opplæringsloven. I fag som føres med flere koder på vitnemålet (for eksempel skriftlig og muntlig vurdering i faget), er timetallet i faget knyttet til en av kodene.

* "ikkje bestått" og "ikkje delteke" kan i utgangspunktet ikke framkomme på et vitnemål når vurderingen er gitt i fag som inngår i grunnlaget for bestått yrkes- eller studiekompetanse.

3.1.1 Høyeste nivå

I fag der det i Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fastsatt at privatister kan ta eksamen på høyere nivå og få godskrevet faget på lavere nivå, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-10, skal

eksamenskarakteren/-e på høyeste nivå føres, se forskrift til opplæringsloven § 3-46 tredje ledd. Privatister har ikke lenger, jf. forskriftsendring med virkning fra 01.08.09, noen valgmulighet i forhold til om karakterer på lavere nivåer skal føres i fag de avlegger eksamen i på høyere nivå, såfremt de velger å få ført eksamenskarakteren på vitnemålet.

Det fremgår av Læreplanverket for Kunnskapsløftet i hvilke fag privatister ikke behøver å avlegge eksamen på et lavere nivå når de allerede har avlagt eksamen på et høyere nivå i faget. Dersom privatisten velger å ikke gå opp til eksamen på lavere nivåer i dette faget, føres fagnivået med fagkode og omfang med "Fritatt" i karakterrubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM17 "Bestått fag på høyere nivå".

I fellesfag føres standpunktkarakter for elever og eksamenskarakterer for elever og privatister på høyeste nivå sammen med omfanget for hele opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-18. For elever føres programfag med standpunktkarakterer og eventuelle eksamenskarakterer på alle nivåer, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-46.

3.2 Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel)

På vitnemålet for elever føres vurdering i orden og i adferd (oppførsel) for siste årstrinn.

Karakterer i orden og i adferd (oppførsel) føres iht. forskrift til opplæringsloven § 3-6 som:

- God (G) - vanlig god orden og vanlig god adferd (oppførsel).
- Nokså god (Ng) - klare avvik fra vanlig orden og fra vanlig adferd (oppførsel).
- Lite god (Lg) - brukes i ekstraordinære tilfeller ved store avvik fra vanlig orden og fra vanlig adferd (oppførsel).

3.3 Eksamen

For fag som har eksamen skal eksamensformen føres på vitnemålet.

I forskrift til opplæringsloven § 3-30 er eksamensformene for eksamen som kan føres på vitnemålet fastsatt som følger:

Eksamensform	Føres på dokumentasjon som
Skriftlig eksamen	S
Muntlig eksamen	M
Muntlig-praktisk eksamen*	MP
Praktisk eksamen	P

* Privatisteksamen i naturfag (skriftlig og muntlig-praktisk eksamen med en felles karakter) føres på dokumentasjon med eksamensform MP.

Det skal ikke angis eksamensform for fagprøve-/svenneprøve, men det skal i stedet føres fagmerknad FAM27 "Fagprøve" eller FAM28 "Svenneprøve".

Det fremgår av kodeverket for Læreplanverket for Kunnskapsløftet hvilke fagkoder eksamensformene er knyttet til, jf. Grep:

<http://www.udir.no/grep>

3.3.1 Dispensasjoner

Ved dispensasjoner innvilget av Utdanningsdirektoratet med hjemmel i forskrift til opplæringsloven § 23-1, føres dette som vitnemålsmerknad VMM17 – 19 <dispensasjonsvedtak – tekst>. Vedtaket om dispensasjon skal ligge ved vitnemålet. Det vil gå fram av dispensasjonsvedtaket hvilken tekst som skal føres på vitnemålet.

Dispensasjon som følge av at eksamen er annullert av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-37, føres med "Fritatt" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM04 - Eksamen annullert. Vedtaket om dispensasjon skal ligge ved vitnemålet, jf. pkt. 3.

3.3.2 Avlyst eksamen

Eksamen kan bare avlyses som følge av force majeure, det vil si en hendelse utenfor skoleeiers/skolens og elevens kontroll som ikke kunne forutses og som det heller ikke med rimelighet kunne forventes at skolen/skoleeier eller eleven overvant eller avverget virkningene av. Eksempler på force majeure kan være naturkatastrofer eller sykdom hos sensor kort tid før eksamen. Dersom eksamen er avlyst, føres en stiplet linje i rubrikken for eksamenskarakter og i rubrikken for prøveform. Som vitnemålsmerknad føres VMM11 "Eksamen avlyst, jf. vedlegg til vitnemål for videregående opplæring". Årsaken til at eksamen ikke er avholdt, angis i vedlegg til vitnemål for videregående opplæring. Det skal i tillegg foreligge dispensasjonsvedtak fra Utdanningsdirektoratet som føres med VMM17-19 når dette er en obligatorisk eksamen for å oppfylle krav til vitnemål.

3.3.3 Eksamen i norsk som andrespråk skriftlig for minoritetsspråklige elever

Minoritetsspråklige elever kan i 2010 gå opp til eksamen i norsk som andrespråk skriftlig, jf. kunngjøring på udir.no den 22.01.2010:

http://www.udir.no/Artikler/_Eksamen/Eksamen-i-norsk-som-andresprak/?utskrift=1

Eksamenen føres som egen linje på vitnemålet, og det benyttes fagkode NOR1049 når eksamen er på Vg3 (står sammen med NOR1211). Det benyttes fagkode NOR1045 for eksamen i yrkesfaglige utdanningsprogram (står sammen med fagkode NOR1206). I begge tilfeller må omfang fjernes fra eksamenskoden (NOR1049 og NOR1045). Standpunkt karakter skal settes i forhold til ordinær læreplan i Kunnskapsløftet.

Det føres vitnemålsmerknad VMM25:

"Skriftlig eksamen i norsk hovedmål erstattes av eksamen i norsk som andrespråk NOR 1049 (el NOR1045) iht skriv fra Utdanningsdirektoratet av 22.01.10".

Det er kun mulig for elever å avlegge eksamen i norsk 2 skriftlig i 2010, ikke norsk 2 muntlig. Dersom eleven blir trukket ut i norsk muntlig, må eleven opp etter ordinær læreplan i norsk.

3.4 Godkjenning av realkompetanse

Bestemmelser om realkompetansevurdering er gitt i forskrift til opplæringsloven § 4-13. Godkjent realkompetanse i hele fag føres på vitnemål med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, "Godkjent" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM18 "Realkompetansevurdert".

3.5 Fravær

I videregående opplæring skal alt fravær i utgangspunktet føres på vitnemålet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-47. Fraværet skal føres i dager og timer. Enkelttimene regnes i 60-minutters enheter, jf. Rundskriv Udir-08-2009 vedlegg 1 pkt. 1.1. Enkelttimer skal ikke konverteres til dager.

Lenke til rundskriv Udir-08-2009:

<http://utdanningsdirektoratet.no/Rundskriv/Rundskriv-2009/Udir-08-2009-Kunnskapsloftet/>

Rektor kan avgjøre om fravær for den som er deltids elev, skal føres i dager og timer eller bare i timer, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-47 andre ledd.

Eleven/foreldrene kan kreve at årsaken til fraværet føres på et vedlegg til vitnemålet. Det vil da være foreldrene/eleven som har ansvaret for å dokumentere årsaken til fraværet og kreve at dette føres på vedlegget, VMM16. Se pkt. 3.10.

For fravær opptjent før 01.08.2009 gjelder følgende regler:

Rektor kan gi elever fri fra opplæringen i opptil 14 skoledager i et skoleår uten at disse dagene skal føres som fravær på dokumentasjonen. Det gjelder for eksempel fravær i forbindelse med arbeid som tillitsvalgt, politisk arbeid, hjelpearbeid, lovpålagt oppmøte, og fravær av helse- og velferdsgrunner. Se for øvrig tidligere § 4-35 tredje ledd i forskrift til opplæringsloven.

For fravær opptjent fra og med 01.08.2009 gjelder følgende regler:

Eleven/foreldrene kan kreve at inntil 14 skoledager per opplæringsår ikke føres på vitnemålet, dersom det kan dokumenteres at fraværet skyldes en av de opplistede grunner i forskriften § 3-47 femte ledd.

Vi viser til Utdanningsdirektoratets brev av 10.11.2009 vedrørende føring av fravær på vitnemål og kompetansebevis ved sykdom:

http://utdanningsdirektoratet.no/Brev/_lover-og-regler/Foring-av-fravar-pa-vitnemal-og-kompetansebevis-ved-sykdom/

De ovenfor nevnte regler om føring av fravær gjelder for inneværende skoleår. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet går nå igjennom regelverket og vil komme tilbake med nødvendige justeringer i bestemmelsene om fraværsføring for kommende skoleår.

Lenke til høring om endringer i reglene om føring av fravær på vitnemålet og krav til førstegangsvitnemål:

http://utdanningsdirektoratet.no/Artikler/_Hoering/Hoering-om-foring-av-fravar-pa-vitnemalet-og-krav-til-forstegangsvitnemal/

3.6 Fritak fra opplæring eller vurdering med karakter

3.6.1 Fritak fra opplæring

Med hjemmel i forskrift til opplæringsloven § 1-12 første ledd kan rektor etter søknad innvilge fritak fra opplæring i fag som inngår i fagfordelingen, dersom eleven tidligere har bestått det samme faget eller har bestått likeverdig eller mer omfattende opplæring i faget.

Bestemmelser om fritak fra opplæring i den praktiske delen av kompetansemålene i faget kroppsøving er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1-12 andre ledd.

Bestemmelser om fritak fra opplæring i skriftlig sidemål er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1-11.

Der fritak fra opplæring ikke kan erstattes med karakter fra tilsvarende fag tatt tidligere, føres det fritatt i rubrikken for eksamenskarakter og det føres merknad FAM01 "Fritatt fra opplæring".

3.6.2 Fritak fra vurdering med karakter

Bestemmelser om fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-22. Føres med "Deltatt" i rubrikk for standpunktkarakter for elever og "Fritatt" i rubrikk for eksamenskarakter for privatister. I tillegg føres FAM 02.

Bestemmelser om fritak fra vurdering med karakter i den praktiske delen av faget kroppsøving er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-23.

Kroppsøvingfaget føres med vanlig kode, men fritak fra vurdering med karakter i den praktiske del føres med FAM14 "Frit. for vurd. prakt.del." i merknadsfeltet. Dette angir at karakter i faget bare er for teoretisk del.

3.6.3 Fritak fra fag for privatister og voksne

Bestemmelser om fritak for fag for privatister og de som følger videregående opplæring spesielt organisert for voksne er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1-13. Dette føres med "Fritatt" i karakterrubrikken for eksamenskarakter med fagmerknad "Fritatt for opplæring"(FAM01).

3.7 Godkjenning av utenlandsk Vg1/Vg2

Det er gitt informasjon om rammer for godkjenning av utdanning i utlandet tilsvarende Vg1 og/eller Vg2 i studieforberedende utdanningsprogram i Norge, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-12, i rundskriv Udir-08-2009.

Fellesfag og programfag som inngår som krav til fagsammensetning innen aktuelt programområde, føres enkeltvis på vitnemålet med "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter og med fagmerknad "Bestått fag utland" (FAM15). Differansen mellom totalt årstimetall og fagene det er ført separat fritak for, føres med "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter for uspesifisert programfag, kode UPF9xxx med omfang som oppfyller krav til totalt årstimetall for årstrinnet og fagmerknad "Bestått Vg1 utland". (FAM24) og/ eller Bestått Vg2 utland (FAM25).

For fag som inngår i kravet til generell studiekompetanse, må eleven dokumentere bestått likeverdig eller mer omfattende opplæring i fagene. Dersom dette ikke er oppfylt, må disse fagene tas som elev eller privatist i Norge for at vitnemål kan utstedes, se Udir-08-2009 sidene 18-19.

3.8 Førstegangsvitnemål

Vilkår for at et vitnemål kan godkjennes som førstegangsvitnemål, er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-43. Vitnemål som oppfyller kravene til førstegangsvitnemål, påføres vitnemålsmerknad "Førstegangsvitnemål" (VMM06). Elever som benytter seg av retten til særskilt og utsatt eksamen, kan få førstegangsvitnemål, jf. forskriften §§ 3-33 og 3-35. Dette gjelder også elever som avlegger ny eksamen etter forskriften 3-36 og 3-37. Merk at dette ikke gjelder elever som avlegger ny eksamen etter § 3-34. Det føres vitnemålsmerknader VMM20-22, se punkt 3.10.

Elever som høsten 2009 eller tidligere er tatt inn til videregående opplæring etter læreplanverket over fire år i en kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving kan også få utstedt førstegangsvitnemål, så fremt de øvrige vilkårene for dette er oppfylte. For disse elevene føres vitnemålsmerknad VMM24 "Opplæringsløp over fire år i kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving, jf. forskriften § 3-43 siste ledd".

Lenke til høring om endringer i reglene om føring av fravær på vitnemålet og krav til førstegangsvitnemål:

http://utdanningsdirektoratet.no/Artikler/_Hoeringer/Hoering-om-foring-av-fravar-pa-vitnemalet-og-krav-til-forstegangsvitnemal/

3.9 Øvrige prinsipper for føring av vitnemål

3.9.1 Fag utover minstekravet

Elever som tar fag utover fastsatte minstekrav til timetall og fagsammensetning i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, eller tar fag som privatist innen ordinært opplæringsløp, kan velge om disse skal påføres vitnemålet. Krav til antall eksamener i henhold til gjeldende bestemmelser om uttrekk til eksamen må være oppfylt.

3.9.2 Fag som ikke kan føres på samme vitnemål

Samme fellesfag fra et lavere nivå enn dokumentasjonen gjelder for, føres ikke når dette ikke inngår i fastsatt vurderingsordning for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-46.

Fellesfaget teoretisk matematikk på Vg1 (1T) og fellesfaget praktisk matematikk på Vg1 (1P) kan ikke føres på samme vitnemål. Det er heller ikke anledning til å føre fellesfaget teoretisk matematikk på Vg2 (2T) og fellesfaget praktisk matematikk på Vg2 (2P) på samme vitnemål.

Programfagene i matematikk, matematikk S og Matematikk R, kan ikke føres på samme vitnemål. Dette gjelder uavhengig av nivå.

Det kan heller ikke føres to norskvarianter, slik som både standard norsk og norsk tegnspråk + norsk for døve og sterkt tunghørte eller både samisk som førstespråk + norsk for samisk som førstespråk og finsk som andrespråk + norsk for finsk/samisk som andrespråk etc.

Videre kan det ikke føres både standardvariant av naturfag eller historie eller religion og samme fag etter samisk læreplan. Og det kan ikke føres f.eks. naturfag 140 timer sammen naturfag 84+56 timer (yrkesfag med påbygging).

Det kan heller ikke føres samisk eller finsk som første- eller andrespråk sammen med samisk eller finsk som fellesfag fremmedspråk eller programfag fremmedspråk.

Programfag fremmedspråk på samme eller lavere nivå som fellesfag fremmedspråk kan heller ikke føres.

3.9.3 Fordypning

Fordypning er i Læreplanverket for Kunnskapsløftet del av fastsatt krav til fag- og timefordeling, jf. informasjon i rundskriv Udir-08-2009, vedlegg 1, og føres ikke som merknad på vitnemål. Markering av fordypning i realfag skal heller ikke føres.

3.9.4 Særskilt om utfylling av vitnemål i yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Vitnemål blir gitt som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38. Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram som har fullført, men ikke bestått inntil to av fellesfagene som inngår i fag- og timefordelingen, kan likevel på visse vilkår få vitnemål som gir yrkeskompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-44. For disse føres vitnemålsmerknad "Bestått yrkeskompetanse iht. forskrift til opplæringsloven" (VMM12).

3.9.5 Kryssløp

For elever som går kryssløp iht. tilbudsstrukturen fra Vg1 studieforberevende utdanningsprogram til programområde, Vg2 yrkesfag, blir Vg1 "høyeste nivå" for opplæringen i fremmedspråk fellesfag. Dette føres på dokumentasjonen med språkets fagkode og omfang for Vg1 med stiplet linje i karakterfeltene og fagmerknad FAM12 "Karakter føres ikke".

3.9.6 Prosjekt til fordypning

Det vises til forskrift om prosjekt til fordypning. For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunktkarakter med fagkoder PFO4xxx. Når prosjekt til fordypning er brukt å til ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagtyper for det enkelte faget.

Fellesfagene matematikk og naturfag føres ordinært iht. til vurderingsordningen i fastsatte læreplaner. Dersom opplæringen organiseres i enheter tilsvarende ordning i studieforbereidende utdanningsprogram, kan sluttvurdering føres i tråd med dette.

For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres "Godkjent" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM03, jf. vedlegg med opplysninger om hvilket lærefag det gjelder.

3.9.7 Lærlinger med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole

Der lærekontrakten omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole, skal lærlingen opp til en sentralt gitt skriftlig prøve som sensureres lokalt. Bestått eksamen føres på vitnemålet med fastsatt fagkode. Programfagene for Vg1, Vg2 og ev Vg3 i skole føres med omfang og fagkode med "Fritatt" i karakterrubrikken for standpunktkarakter (tverrfaglig eksamen på Vg2 føres ikke). Det føres vitnemålsmerknad (VMM14) "lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag iht forskrift til opplæringsloven § 3-54." Se forskrift til opplæringsloven § 3-54. Elevene er fritatt for kroppsøving og prosjekt til fordypning, jf jf Udir 08-09 pkt 3.3.5. Dette føres med "Fritatt" i karakterrubrikken for standpunktkarakter og merknad FAM01 i kroppsøving. Fritak i prosjekt til fordypning føres som programfagene.

3.9.8 Praksiskandidater

Praksiskandidater som har fellesfagene for yrkesfag, kan få vitnemål, jf. punkt 2.2. Programfagene føres som for lærlinger i punkt 3.9.7 når vilkårene for å få vitnemål er oppfylt.

3.9.9 Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter - studieforbereidende

Inntil 280 årstimer til styrket opplæring i norsk og engelsk for elever fra språklige minoriteter (Rundskriv Udir-08-2009,) føres som fellesfag NOR3001 (Vg1), NOR3002 (Vg2) og NOR3003 (Vg3) og/eller ENG3001 (Vg1), ENG3002 (Vg2) og ENG3003 (Vg3) med vurderingsform "Deltatt" i karakterrubrikk for standpunktkarakter og fagmerknad FAM19 "Utv. omf. i norsk," FAM26 "Utv. omf. i eng.". Lokalt fastsatt omfang føres for hvert årstrinn som årstimer i 60-minutters enheter. Disse timene kommer i stedet for 280 årstimer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag fra programområder i studieforbereidende utdanningsprogrammer.

3.9.10 Opplæring etter individuell opplæringsplan

For elever med enkeltvedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1, herunder individuell opplæringsplan, gjelder bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven § 3-20 3. ledd. Dersom opplæringen avviker fra ordinær opplæring/kompetansemål i ett eller flere fag slik at det ikke er grunnlag for å gi vurdering med karakter, skal det føres IV i karakterrubrikken på kompetansebeviset, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3. Eleven vil i så tilfelle ikke oppfylle vilkårene for å få utstedt vitnemål, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-42. Vi viser for øvrig til pkt. 4.8.7 vedrørende føring av kompetansebevis.

3.9.11 Forsøk

For elever som deltar i forsøksordning, jf. opplæringsloven § 1-4, som får betydning for føring av vitnemålet, skal det føres fagmerknad FAM32 "Forsøk, jf. oppl. § 1-4". Det vil fremgå av forsøket dersom det skal gjøres avvik fra reglene om individuell vurdering i forskrift til opplæringsloven kap. 3. For disse elevene skal kopi av Utdanningsdirektoratets vedtak vedlegges vitnemålet.

3.9.12 Opplæring i videregående fag på ungdomstrinnet

For elever som har tatt fag fra videregående opplæring mens de var elever på ungdomstrinnet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-14, føres faget med karakter på vitnemålet med FAM34 "Fag tatt u.tr. § 1-14". Elevene beholder retten til førstegangsvitnemål, dersom vilkårene for øvrig er oppfylt.

3.10 Merknader til vitnemål

Det kan bare føres merknadstekster godkjent av Utdanningsdirektoratet:

Fagmerknader:

Kode	Merknadstekst	Bruksområde
FAM01	<i>Fritatt for opplæring</i>	Fagmerknad når det føres fritak for oppl. iht. forskr. til opploven
FAM02	<i>Fritatt for vurd. med kar.</i>	Fagmerknad når det føres fritak for vurd. iht. forskr. til oppl. loven
FAM03	<i>Jf. vedlegg</i>	
FAM04	<i>Eksamen annullert</i>	Fagmerknad når det føres fritak iht. forskr. til oppl. loven § 3-37
FAM12	<i>Karakter føres ikke</i>	
FAM13	<i>Bestått fag R94 <FAGKODE></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94
FAM14	<i>Frit. for vurd. prak. del</i>	Fagmerknad vedr. kroppsøving iht forskr. til oppl. loven § 3-23
FAM15	<i>Bestått fag utland</i>	Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06
FAM16	<i>Bestått fag <åååå></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. ordninger
FAM17	<i>Bestått fag høyere nivå</i>	Fagmerknad når det føres fritak for nivået
FAM18	<i>Realkompetansevurdert</i>	Fagmerknad når det føres godkj. iht forskr. til oppl. loven § 4-13
FAM19	<i>Utv. omf. i norsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003
FAM20	<i>Jf. Udir-08-2009</i>	Fagmerknad ved vurd. iht. norsk som andrespråk, R94
FAM24	<i>Bestått Vg1 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM25	<i>Bestått Vg2 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM26	<i>Utv. omf. i engelsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003
FAM27	<i>Fagprøve</i>	
FAM28	<i>Svenneprøve</i>	
FAM30	<i>Bestått VKI ØA R94</i>	
FAM32	<i>Forsøk, jf. oppl. § 1-4</i>	
FAM34	<i>Fag tatt u.tr. § 1-14</i>	

Det føres vitnemålsmerknader fastsatt av Utdanningsdirektoratet i avsatt felt i følgende tilfeller:

Vitnemålsmerknader – førstegangsvitnemål

Kode	Merknadstekst
VMM06	<i>Førstegangsvitnemål</i>
VMM07	<i>Utvidet tid som følge av deltakelse i internasjonal utveksling som medfører tap av opplæringstid i løpet av et opplæringsår. Det samme gjelder utvidet tid grunnet gjennomføring av folkehøgskole eller verneplikt eller grunnet utføring av omsorgsarbeid i minst seks måneder av opplæringsåret.</i>
VMM08	<i>Utvidet tid som følge av omvalg, jf. opplæringsloven § 3-1 fjerde ledd,</i>
VMM09	<i>Utvidet tid som følge av fravær på grunn av langvarig sykdom.</i>
VMM10	<i>Utvidet tid som følge av rett til ekstra opplæringstid etter reglene i opplæringsloven § 3-1 femte ledd.</i>
VMM20	<i>Utvidet tid som følge av rett til utsatt eksamen.</i>
VMM21	<i>Utvidet tid som følge av rett til særskilt eksamen.</i>
VMM22	<i>Utvidet tid som følge av rett til ny eksamen, jf. forskriften §§ 3-36 og 3-37.</i>
VMM24	Opplæringsløp over fire år i kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving, jf. forskriften § 3-43 siste ledd.

Dersom førstegangsvitnemålet er knyttet til vilkår iht. forskrift til opplæringsloven § 3-43, 4. ledd, pkt. a – e, føres tilleggsmerknad VMM07 – VMM10.

Andre vitnemålsmerknader:

Kode	Merknadstekst
VMM11	Eksamen avlyst, jf. vedlagte dokumentasjon
VMM12	<i>Bestått yrkeskompetanse i henhold til forskrift til opplæringsloven § 3-44.</i>
VMM14	<i>Opplæring i programfag inngår i lærekontrakten, jf. forskrift til opplæringsloven.</i>
VMM15	<i>Sum omfang, fravær, orden og atferd gjelder opplæring i skole</i>
VMM16	<i>Årsak til fravær dokumentert i vedlegg</i>
VMM17	<dispensasjonsvedtak – tekst>
VMM18	<dispensasjonsvedtak – tekst>
VMM19	<dispensasjonsvedtak – tekst>
VMM23	Se vedlegg
VMM25	Skriftlig eksamen i norsk hovedmål erstattes av eksamen i norsk som andrespråk NOR 1049 (el NOR1045) iht skriv fra Utdanningsdirektoratet av 22.01.10

3.11 Tekniske krav for føring av vitnemål

Det skal bare brukes vitnemålsblankett for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunktkarakter og/eller eksamenskarakter og eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle fagmerknader i høyre marg.

3.11.1 Omfang

Fellesfag føres med akkumulert årstimetall i 60-minutters enheter. Programfag føres med årstimetall i 60-minutters enheter for hvert nivå som avsluttes med standpunktkarakter, jf. informasjon i rundskriv Udir-8-2009, vedlegg 1, pkt. 1.1.

3.11.2 Rekkefølge for føring av fag

Fagene føres ordnet alfanumerisk etter fagkode under overskrifter i henhold til fagtype:

- Fellesfag
- Felles programfag
- Valgfrie programfag
- Uspesifiserte programfag
- Prosjekt til fordypning

3.11.3 Nærmere krav for oppsett av vitnemål

Sluttvurdering som en elev/privatist/lærling har oppnådd, føres på en vitnemålsblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, føres resterende tekst på en ny blankett.

Til føringen av vitnemålet brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- elevens/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete fødselsnummer. Navn og fødselsnummer i fete typer.
- året opplæringen er bestått ("NN har i <åååå> bestått")
- kode og navn på utdanningsprogram¹ i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2 og Vg3. Opplysningene om Vg1, Vg2 og Vg3 føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.
- opplæringsløpet fører fram til generell studiekompetanse / yrkeskompetanse / bestått fagopplæring.

Over det første faget det gis vurdering i føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på vitnemålene fra Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-11. I rubrikker uten omfang føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og med bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform.
- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd.
- eventuelle fagmerknader.

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang over tre år (årstimetall i 60 minutters enheter)
- orden og adferd (oppførsel) fra Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker. For fagopplæring som avsluttes med opplæring i bedrift, føres karakter i orden og i adferd (oppførsel) for det høyeste nivået for opplæring i skole.
- fravær over tre år spesifisert for hvert år. For opplæringsløp som normalt strekker seg utover tre år, føres alt registrert fravær etter Vg2 samlet som fravær Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker. Det føres ikke fravær for opplæring i bedrift.
- eventuelle vitnemålsmerknader.
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger.
- Vitnemålsnummer: (V) (skolens organisasjonsnummer)(åååå)(løpenummer 4 siffer). Vitnemålsnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom). Løpenummeret genereres fortløpende per skole. Skriftstørrelse 9. På vitnemål for fagopplæring som avsluttes i bedrift, er det organisasjonsnummeret til den skolen der lærlingen sist var elev

¹ Når Vg1 og Vg2 er godkjent grunnkurs og VKI fra Reform94, brukes koden R94GK1---- med tekst Reform 94 – grunnkurs for Vg1, R94VKI---- med tekst Reform 94 – VKI for Vg2.

som skal inngå i vitnemålsnummeret eller organisasjonsnummeret til fylkeskommunen for lærlinger.

Vitnemålet skal stemples med skolens stempel.

3.11.4 Vitnemål over to sider

Hvis det ikke er plass til å føre alle fag på én side, føres vitnemålet over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato, skole og det underskrives på vanlig måte av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger. Vitnemålet stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Vitnemålsnummer føres på alle sider i vitnemål og vedlegg.

Side 2 i vitnemålet begynner med:

- elevens/privatistens navn og fødselsnummer.
- tekst: forts. fra side 1.
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og fagmerknader.

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i. Vitnemålsmerknader føres på side 2. Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres avslutningen av vitnemålet som for vitnemål på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

4 Føring av kompetansebevis

Kompetansebevis er en dokumentasjon for all gjennomgått videregående opplæring som ikke kvalifiserer for vitnemål eller fag-/ svennebrev. Alle som avslutter opplæring uten rett til vitnemål eller fag-/ svennebrev har rett til å få utstedt kompetansebevis.

Kompetansebeviset skal vise hvilke standpunkt- og eksamenskarakterer som er oppnådde. Kompetansebevis kan utstedes etter behov på hvert nivå i opplæringen, uavhengig av om opplæringen er fullført og/eller bestått. Se nærmere i forskrift til opplæringsloven § 3-45.

Det føres i ingressen til høyre i kompetansebeviset på linjen for det aktuelle årstrinnet, om årstrinnet er "fullført" eller "bestått".

For å få dokumentasjon for fullført årstrinn må elever ha fått standpunktvurdering i alle fag og avlagt alle eksamener som vedkommende har vært trukket ut til. Privatister må ha fått vurdering i alle fag for å få påført fullført årstrinn på kompetansebeviset. For å få påført at årstrinn også er bestått, må alle fag og eksamener i tillegg være vurdert til karakteren 2 eller bedre, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-4.

I fag der det ikke skal settes standpunktkarakter på lavere nivå, jf. Læreplanverket for Kunnskapsløftet, skal halvårsvurdering med karakter som eleven får ved avslutning av skoleåret, føres på kompetansebeviset. Det skal da føres en merknad om at karakteren som føres, er halvårsvurdering med karakter, såfremt eleven ikke fullfører faget på nivået der Læreplanverket for Kunnskapsløftet fastsetter at standpunktkarakterer skal gis, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45 andre ledd. Det føres fagmerknad FAM33 "kar. gitt som halvårsvurd.". Dersom eleven fullfører faget på nivået der Læreplanverket for Kunnskapsløftet fastsetter at standpunktkarakterer skal gis, føres karakteren/e eleven har oppnådd i faget på kompetansebeviset.

Kompetansebevis for:

- elever utstedes av skolen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45.
- privatister utstedes av skolen/fylkeskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-45.
- lærlinger og lære kandidater utstedes av fylkeskommunen, jf. § 3-45.
- voksne utstedes av fylkeskommunen, jf. § 4-36.

Det skal bare brukes formular for kompetansebevis fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

Vedlegg til kompetansebevis for videregående opplæring er et dokument som gir opplysninger om forhold knyttet til opplæringen som ikke kan føres som standpunktkarakter i fag eller i orden og i adferd (oppførsel) eller som fag- eller vitnemålsmerknad. Vedlegg til kompetansebevis for videregående opplæring skal merkes med samme identifikasjonsopplysninger som vitnemålet.

4.1 Føring i feltet for standpunkt- og eksamenskarakter og eksamensform

Karakterer for fag føres på kompetansebevis etter samme prinsipper som vitnemål, se pkt 3.1 med underpunkter om prinsippene for føring av vurdering for elever og privatister, fritak, godkjent realkompetanse, rekkefølgen på og omfanget av fagene, prøveformer osv. Det kan i tillegg til vurdering nevnt under punkt 3.1 føres IV og IM i karakterfeltene, jf. punkt 4.3.1 og 4.8.1.

4.2 Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel)

Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel) føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev. Kompetansebeviset påføres "sum omfang". Se for øvrig pkt. 3.2

4.3 Eksamenskarakterer

Se pkt. 3.3

4.3.1 Elever som ikke møter til eksamen

For elever som ikke møter til eksamen, samme hva grunnen er, føres IM (ikke møtt) i rubrikken for eksamenskarakter og i rubrikken for prøveform føres eksamensformen. Det føres fagmerknad "Eksamen ikke avlagt" (FAM 29).

4.4 Godkjenning av realkompetanse

Bestemmelser om realkompetansevurdering er gitt i forskrift til opplæringsloven § 4-13. Godkjent realkompetanse i hele fag føres på kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, "Godkjent" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM18 "Realkompetansevurdert".

Godkjent realkompetanse i deler av fag føres på kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, stiplet linje i rubrikkene for standpunkt- og eksamenskarakter med fagmerknad FAM03 "Jf. vedlegg". I vedlegget føres følgende:

Følgende deler av faget <FAGKODE> <FAGNAVN> er godkjent etter realkompetansevurdering: ... her gjøres rede for delene av faget som er vurdert.

4.5 Fravær

Fravær skal føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev.

Se for øvrig pkt. 3.5

4.6 Fritak fra opplæring eller vurdering med karakter

Se pkt. 3.6

4.7 Godkjenning av utenlandsk Vg1/Vg2

Se pkt. 3.7

4.8 Øvrige prinsipper for føring av kompetansebevis

Se pkt. 3.9.1 – 3.9.5 og pkt. 3.9.8.

4.8.1 Elever som ikke får standpunktkarakter med årsak i manglende grunnlag for vurdering i fag

Dersom det ikke er grunnlag for vurdering i fag, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3, føres IV (ikke vurderingsgrunnlag) i rubrikken for standpunktkarakter. I merknadsfeltet føres "ikke vurderingsgrunnlag" (FAM21).

4.8.2 Føring av kompetansebevis for elever med rett til særskilt språkopplæring

Det kan gis opplæring etter læreplanen i grunnleggende norsk og etter læreplanen i morsmål for språklige minoriteter inntil eleven har tilegnet seg de grunnleggende ferdighetene og den kompetansen som planene beskriver. Deretter skal det gis opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Vurdering med karakter i norskfaget skal kun skje i forhold til målene i den ordinære læreplanen i norsk etter at denne er tatt i bruk. Når elevene ved utstedelse av kompetansebevis fortsatt følger opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk, skal det på kompetansebeviset stå kode for det ordinære norskfaget, vurdering IV i feltet for standpunktkarakter og fagmerknad FAM 21.

4.8.3 Prosjekt til fordypning

Det vises til forskrift om Prosjekt til fordypning – Kunnskapsløftet.

For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunktkarakter med fagkoder PFO4xxx. Kompetansemålene som er grunnlaget for vurderingen og lærefagene/programfagene kompetansemålene er hentet fra, føres som vedlegg til kompetansebevis på blankett for føring av kompetansebevis, fastsatt av Utdanningsdirektoratet. Dokumentasjon av arbeidet underveis legges ved som et eget dokument.

Når prosjekt til fordypning er brukt til å ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforbereende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagtyper for det enkelte faget.

Fellesfagene matematikk og naturfag føres ordinært iht. til vurderingsordningen i fastsatte læreplaner. Dersom opplæringen organiseres i enheter tilsvarende ordning i studieforbereende utdanningsprogram, kan sluttvurdering føres i tråd med dette. Det kan bare tas fag som avsluttes med standpunktvurdering iht. ordinær fag- og timefordeling.

For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres Godkjent i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM03, "Jf. vedlegg" med opplysninger om hvilket lærefag det gjelder i vedlegget.

4.8.4 Lærlinger med lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole

De lærlinger som ikke består skriftlig eksamen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-54, har rett til å få utstedt kompetansebevis ved fullført opplæring i bedrift. Det føres vitnemålsmerknad VMM14.

4.8.5 Praksiskandidater

Praksiskandidater, som ikke oppfyller vilkårene for å vitnemål, får dokumentasjon på resultatet fra fagprøven/svenneprøven og for den skriftlige prøven på kompetansebeviset. Det føres bare programområdekode for Vg3 på kompetansebeviset, jf. pkt. 2.2.

4.8.6 Lærekandidater

Kompetanseprøve for lærekandidater føres med fagkode for fag-/svenneprøve for lærefaget med karakter som for fag-/svenneprøve og med fagmerknad FAM31 "Kompetanseprøve". Opplæringsmålene som er fastsatt for lærekandidaten, føres i vedlegg til kompetansebeviset med vitnemålsmerknad VMM23 "Se vedlegg", jf. forskrift til opplæringsloven § 3-49.

4.8.7 Opplæring etter individuell opplæringsplan

For elever med enkeltvedtak om spesialundervisning og individuell opplæringsplan etter opplæringsloven § 5-1 gjelder bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven § 3-20, 3. ledd. Fag der eleven har fått opplæring skal føres på kompetansebeviset med fagkode og sluttvurdering. Dersom opplæringen avviker fra ordinær opplæring/kompetansemål i ett eller flere av disse fagene slik at det ikke er grunnlag for å gi vurdering med karakter, skal det føres IV i karakterrubrikken. Det føres FAM21, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3, på kompetansebeviset. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad VMM23 "Se vedlegg" og VMM26 "Eleven har enkeltvedtak om spesialundervisning, jf. oppl. § 5-1, og avvik fra læreplanverket i et eller flere fag." På vedlegget til kompetansebeviset skal det føres hvilken opplæring eleven har fått.", jf. forskriften § 3-46, og eventuelt hvilke individuelle mål som er nådd.

4.8.8 Forsøk

For elever som deltar i forsøksordning, jf. opplæringsloven § 1-4, som får betydning for føring av kompetansebeviset, skal det føres fagmerknad FAM32 "Forsøk, jf. oppl. § 1-4". Det vil fremgå av forsøket dersom det skal gjøres avvik fra reglene om individuell vurdering i forskrift til opplæringsloven kap. 3. For disse elevene skal kopi av Utdanningsdirektoratets vedtak vedlegges kompetansebeviset.

4.8.9 Opplæring i videregående fag på ungdomstrinnet

For elever som har tatt fag fra videregående opplæring mens de var elever på ungdomstrinnet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-14, føres faget med karakter på kompetansebeviset med FAM34 "Fag tatt u.tr. § 1-14".

4.9 Merknader til kompetansebevis

Det kan bare føres merknadstekster godkjent av Utdanningsdirektoratet.

Kode	Merknadstekst	Bruksområde
FAM01	<i>Fritatt for opplæring</i>	Fagmerknad når det føres fritak for oppl. iht. forskr. til oppl.loven
FAM02	<i>Fritatt for vurd. med kar.</i>	Fagmerknad når det føres fritak for vurd. iht. forskr. til oppl.loven
FAM03	<i>Jf. vedlegg</i>	
FAM04	<i>Eksamen annullert</i>	Fagmerknad når det føres fritak iht forskr. til oppl.loven § 3-37
FAM12	<i>Karakter føres ikke</i>	

FAM13	<i>Bestått fag R94 <FAGKODE></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94
FAM14	<i>Frit. for vurd, prakt. del</i>	Fagmerknad vedr. kroppsøving iht. forskr. til oppl. loven § 3-23
FAM15	<i>Bestått fag utland</i>	Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06
FAM16	<i>Bestått fag <åååå></i>	Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. ordninger.
FAM17	<i>Bestått fag høyere nivå</i>	Fagmerknad når det føres fritak for nivået.
FAM18	<i>Realkompetansevurdert</i>	Fagmerknad når det føres godkj. iht forskr. til oppl. loven § 4-13
FAM19	<i>Utv. omf. i norsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003
FAM20	<i>Jf. Udir-08-2009</i>	Fagmerknad ved vurd. iht. norsk som andrespråk, R94
FAM21	<i>Ikke vurderingsgrunnlag</i>	
FAM24	<i>Bestått Vg1 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM25	<i>Bestått Vg2 utland</i>	Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx
FAM26	<i>Utv. omf. i engelsk</i>	Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003
FAM27	<i>Fagprøve</i>	
FAM28	<i>Svenneprøve</i>	
FAM29	<i>Eksamen ikke avlagt</i>	
FAM30	<i>Bestått VKI ØA R94</i>	
FAM31	<i>Kompetanseprøve</i>	Omfanget av prøven dokumenteres i vedlegg
FAM32	<i>Forsøk, jf. oppl. § 1-4</i>	
FAM33	<i>Kar. gitt som halvårsvurd.</i>	
FAM34	<i>Fag tatt u.tr. § 1-14</i>	

Vitnemålsmerknader:

VMM11, VMM14 – 19, VMM23 og VMM25 kan også føres som merknad på kompetansebevis.

For elever som har enkeltvedtak om spesialundervisning som innebærer avvik fra læreplanverket skal VMM26 føres på kompetansebeviset:

VMM26: "Eleven har enkeltvedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1, og avvik fra læreplanverket i et eller flere fag."

4.10 Tekniske regler for føring av kompetansebevis

Det skal bare brukes blankett fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunkt- og/eller eksamenskarakter, eventuell eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle fagmerknader i høyre marg.

Vedlegg som dokumenterer innhold og grunnlag for vurdering av prosjekt til fordypning og individuell opplæringsplan, føres på fastsatt blankett for kompetansebevis med samme identifikasjonsmerking som på kompetansebevis.

4.10.1 Omfang

Fellesfag føres med akkumulert årstimetall i 60-minutters enheter. Programfag føres med årstimetall i 60-minutters enheter for hvert nivå.

4.10.2 Rekkefølge for føring av fag

Fagene føres ordnet alfanumerisk etter fagkode under følgende overskrifter:

- Fellesfag

- Felles programfag
- Valgfrie programfag
- Uspesifiserte programfag
- Prosjekt til fordypning

4.10.3 Nærmere regler om oppsett av kompetansebevis

Sluttvurdering som en elev/privatist/lærling har oppnådd føres på en kompetansebevisblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, fortsetter utskriften på en ny blankett.

Til føringen av kompetansebeviset brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- eleven/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete fødselsnummer. Navn og fødselsnummernet i fete typer.
- Ny linje med teksten: "har gjennomført opplæring som omfatter"
- kode og navn på utdanningsprogram i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2 og Vg3. Opplysningene om Vg1, Vg2 og Vg3 føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.

For elever og privatister som får kompetansebevis for generell studiekompetanse etter bestemmelsene i forskrift om opptak til høyere utdanning § 2-1 (23/5-søkere) eller utvider fullført yrkeskompetanse eller fagopplæring til generell studiekompetanse, føres kode PBPBY4---- Fag for studiekompetanse når dokumentasjonen bare omfatter fag som ikke er knyttet til et spesifikt programområde. Det kan i tillegg også føres programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering når kode PBPBY4 benyttes, f.eks. fag eleven/privatisten har tatt for å få spesiell studiekompetanse.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på kompetansebevis fra Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-11. I fagkoder som føres uten omfang, føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform.
- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd.
- eventuelle fagmerknader.
- over det første faget det gis vurdering i, føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang (årstimetall i 60 minutters enheter)
- orden og adferd (oppførsel) fra det høyeste nivået kompetansebeviset omfatter Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- fravær over tre år spesifisert for hvert år. For opplæringsløp som normalt strekker seg utover tre år, føres alt registrert fravær etter Vg2 samlet som fravær Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuelle vitnemålsmerknader,
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav en av personene må være rektor eller den han bemyndiger.
- kompetansebevisnummer:
<K><skolens organisasjonsnummer><åååå><løpenummer 4 siffer>
Kompetansebevisnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom. Løpenummeret genereres fortløpende per skole. Skriftstørrelse: 9.

Kompetansebeviset skal stemples med skolens stempel. Sted, dato, skole og to underskrifter skal alltid komme samme sted på blanketten, nede i høyre hjørne.

På kompetansebevisets bakside er trykt opplysninger om kompetansebeviset.

4.10.4 Kompetansebevis over to sider

Hvis all teksten ikke får plass på én side, føres kompetansebeviset over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato og skole. Kompetansebeviset underskrives på vanlig måte av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger, og det stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Kompetansebevisnummer føres på alle sider i kompetansebevis og vedlegg.

Side 2 i kompetansebeviset begynner med:

- eleven/privatistens navn og fødselsnummer.
- tekst om at dette er en fortsettelse fra side 1.
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i.

Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Eventuelle vitnemålsmerknader føres på side 2, se nærmere om dette pkt. 4.9. Under denne linjen føres avslutningen av kompetansebeviset som for kompetansebevis på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

5. Overgangsordninger

5.1 Vedrørende ikke bestått opplæring i Reform 94

Bestemmelser om ikke bestått opplæring i Reform 94 er gitt i forskrift til opplæringsloven § 24–6 og § 24–9.

5.2 Overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet

Informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet er gitt i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09.2006 for Vg1, og i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007 for Vg2 og Vg3:

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/nyh/2006/0113/ddd/pdfv/290291-valg_av_fag_vgo_og_opptak_til_uh.pdf

http://utdanningsdirektoratet.no/upload/Brev/Overgangsordninger_R94_LK06_endret_150409.pdf

Fag fra Reform 94 som er videreført som ekvivalente fag i Kunnskapsløftet i henhold til tabeller i Utdanningsdirektoratets brev av 10.09.2007, føres med karakter og med fagkode og fagbetegnelse for Kunnskapsløftet.

Fag fra Reform 94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, og som skal dokumenteres i Kunnskapsløftet, føres med karakter som uspesifisert programfag med godkjente koder fastsatt av Utdanningsdirektoratet (UPF9xxx) med fagmerknad "Bestått fag R94 <FAGKODE>". (FAM13).

Når flere fag i Reform 94 samlet godkjennes som likeverdig med ett fag i Kunnskapsløftet, føres ett av fagene med karakter og fagmerknad (FAM13) på fagkoden for Kunnskapsløftet. De øvrige

fagene føres med karakter og fagmerknad (FAM13) på koder for uspesifiserte programfag (UPF) uten omfang.

Når et fag er ført på dokumentasjon for Kunnskapsløftet, og dette har annen vurderingsordning enn fastsatt for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-30, skal ikke rubrikken for eksamensform fylles ut.

Når ett fag i Reform 94 godkjennes som likeverdig med flere fag i Kunnskapsløftet, føres karakteren for faget i Reform 94 på ett av fagene med karakter og fagmerknad (FAM 13) på fagkoden til Kunnskapsløftet. De øvrige fagene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet føres også med FAM13. .

5.2.1 Særskilt for elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet

Elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet, må oppfylle krav til fag- og timefordeling i Kunnskapsløftet, jf. Rundskriv Udir-08-2009, tabell 4 og 7. Bestått økonomi og informasjonsbehandling fra grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag kan godskrives som valgfritt programfag eller uspesifisert programfag i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Rektor eller tilsvarende fastsetter hvilket programfag innenfor samfunnsfag og økonomiske programfag i Kunnskapsløftet faget skal erstatte dersom faget føres som valgfritt programfag i Kunnskapsløftet.

5.2.2 Særskilt for elever med grunnkurs og videregående kurs I i studieretning for økonomiske og administrative fag fra Reform 94

Ved oppfylling av krav til årstimetall i Vg3 studiespesialiserende utdanningsprogram blir sum årstimer minimum 2663 årstimer når grunnkurs og VKI i R94 er 60 uketimer over to år.

5.2.3 Føring av vitnemål/kompetansebevis for elever med bedriftsøkonomi 1 som fellesfag i stedet for geografi og eldre historie, og som fullfører Vg3 etter Kunnskapsløftet:

- Geografi føres som fritak med omfang og fagkode i Kunnskapsløftet med fagmerknad Bestått VKI ØA R94 (FAM30).
- Historie føres med fagkode og akkumulert omfang etter Vg3. Eksamen etter Vg3 omfatter hele faget.
- Fag fra R94 som er videreført i Kunnskapsløftet, føres med fagkode og omfang for Kunnskapsløftet, og fagmerknad "Bestått fag R94 <FAGKODE>". (FAM13). jf. brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007.
- Studieretningsfag fra R94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, føres som beskrevet, jf. pkt. 5.2 tredje avsnitt.
- AA6010 Bedriftsøkonomi I kan inngå som programfag og gi fordypning når faget videreføres med SAM3035 Økonomi og ledelse i Kunnskapsløftet.

5.2.4 Fag fra ordninger før Reform 94

Fag fra ordninger før Reform 94 som kan krediteres i Kunnskapsløftet, føres med fritak som uspesifiserte programfag (koder UPF9xxx eller UPF9900, omfang fastsettes lokalt) med merknad "Bestått fag <åååå>".(FAM16) Utdanningsdirektoratet avgjør hvilke fag som kan godkjennes der det oppstår tvil om dette.

5.2.5 Særskilt for elever med grunnskurs og/eller videregående kurs i Reform 94 som fullfører og har rett til vitnemål i Kunnskapsløftet i yrkesfaglige utdanningsprogram

Når grunnskurs, VKI og/eller VKII er tatt i Reform 94 skal studieretningskode for Reform 94 føres i stedet for utdanningsprogramkode for Kunnskapsløftet på vitnemålet (ev kompetansebeviset), jf fotnote til punkt 3.11.3.

Studieretningsfagene fra Reform 94 føres som uspesifiserte programfag i Kunnskapsløftet iht punkt 5.2 og med fagmerknad FAM 13 som angitt i 5.2.

Tverrfaglige eksamener fra Reform 94 føres med kode for uspesifisert tverrfaglig eksamen (UPF9400 og UPF9500) og med karakter i feltet for eksamenskarakter. Feltet for eksamensform fylles ut iht eksamensform i R94.

5.3 Fag fra Kunnskapsløftet som skal føres på dokumentasjon for Reform 94

Informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet er gitt i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09.2006 for Vg1, og i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007 for Vg2 og Vg3.

Karakterer for fag fra Reform 94 som er videreført som ekvivalente fag i Kunnskapsløftet i henhold til tabell i Utdanningsdirektoratets brev av 10.09. 2007, føres med fagkode og fagbetegnelse for Reform 94. Karakterer for nye fag i Kunnskapsløftet føres på dokumentasjon for Reform 94 som uspesifisert studieretningsfag (kodeserie VF01xx, VF02xx, VF03xx) og "Bestått fag LK06 <FAGKODE>". Når studieretningsfag i Reform 94 erstattes med programfag i Kunnskapsløftet og disse har flere årstimer, føres overskytende årstimer med kode for uspesifisert studieretningsfag VF0xxx, med stiplet linje i karakterrubrikken og fagmerknad "Bestått fag LK06 <FAGKODE>". Oppdateringer i forhold til utvidet fagkodeserie:

http://www.udir.no/upload/vitnemal/FAGKODER_VF0XX.pdf

Elever som ikke har bestått økonomi og informasjonsbehandling innen siste avholdte eksamen våren 2008, kan innen våren 2010 få vitnemål etter Reform 94 ved å ta 140 årstimer programfag i LK06 eller studieretningsfag i Reform 94. Programfaget/studieretningsfaget må være et samfunns-, økonomi- eller informasjonsteknologifag som kan relateres til læreplanen i økonomi og informasjonsbehandling.

Dette føres på dokumentasjonen for Reform 94 som følger:

Når AA1010 erstattes av studieretningsfag i Reform 94: Erstatningsfaget føres med sin fagkode i stedet for AA1010, med oppnådd(e) karakter(er) og fagmerknad "Erstatter <AA1010>"

Når AA1010 erstattes av programfag fra Kunnskapsløftet: AA1010 føres med oppnådd(e) karakter(er) i erstatningsfaget med fagmerknad "Bestått fag LK06 <FAGKODE>"

AA2020 Eldre historie kan erstattes av HIS1002 Historie fellesfag. VG4600 Nyere historie kan erstattes av HIS1002 Historie fellesfag.

Når både AA2020 og VG4600 erstattes av HIS1002 Historie fellesfag på samme vitnemål, føres "Fritatt" i karakterrubrikken og merknad om bestått fag HIS1002 fra LK06 for AA2020, VG4600 føres med karakter og merknad om bestått fag HIS1002 fra LK06.

Siste anledning til å utstede vitnemål og kompetansebevis for Reform 94 er våren 2010, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-6. Etter dette kan det heller ikke foretas forbedringer på

eksisterende vitnemål fra Reform 94 ved å ta fag i Kunnskapsløftet. Det kan derfor etter våren 2010 bare utstedes duplikat av eksisterende dokumentasjon fra Reform 94.

5.4 Prinsipper for påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet

Elever som tas inn til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet på bakgrunn av fullført og bestått yrkesfaglig grunnkurs og VKI fra Reform 94, følger fastsatt fag- og timefordeling for Kunnskapsløftet. Det vises til informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet gitt i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09.2006 for Vg1, og i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007 for Vg2 og Vg3. Se punkt 5.2.5 når det gjelder hvordan yrkesfaglige grunnkurs og videregående kurs fra Reform 94 skal føres på et ev vitnemål/kompetansebevis fra Kunnskapsløftet.

Henvendelser knyttet til innholdet i dette brev skal gå tjenestevei.

Med vennlig hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Kristin Holma Andersen
rådgiver